№ 41 Մարտի 9 Չորեքշաբթի

1883

ՏԱՍՆԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Մարտի 9 Չորեքշաբթի № 41

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ:
Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

ՄՇԱԿ

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Վերին-Ագուլիսից: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Արտաքին լուրեր:—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ: —ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ:— ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:— ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Վիեննայի գժատունը:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՎԵՐԻՆ-ԱԳՈՒԼԻՍԻՑ

—

փետրվարի 20-ին

«Մշակի» 3-դ №-ի մէջ պ. Ս. Արասխանեանցը իբր թէ հերքելով անցեալ տարվանից «Մշակի» մէջ տպված երեք աստղներով ստորագրված յօդուածը, հանդէս է բերում և մեր դպրոցների նախկին հոգաբարձութեանը, որոնք, նրա կարծիքով, միակ պատճառն են, որ իր տիկին մայրը հրաժարվել է իւր նուիրատուութիւնից...

Ես իբրև մէկը նախկին հոգաբարձութեան անդամներից, պարտք եմ համարում ճշմարտութիւնը հանդէս դուրս բերելու համար պատմել բուն եղելութիւնը:

Նախ և առաջ պէտք է ասել, որ պ. Տէր-Ղևոնդեանցի օրով չէ միայն ծագել օրիորդների համար դպրոցի միաձևութեան հարցը: Առաջին անգամ այս հարցը յարուցել է կարծեմ, 1869 թւի մեր դպրոցների ուսուցչական խումբը, իսկ իրականութիւն, ճշմարիտ է, ստացել է պ. Տէր-Ղևոնդեանցի օրով, ինչ ժամանակ և տիկին Արասխանեանցը խոստացել է իր զոհաբերութիւնը:

Պ. Արասխանեանցը զայրանում է, որ յօդուածագիրները սուտ են գրում, «չեն խնայում միամիտ ընթերցողների հաւատը դէպի Արագրական խօսքը և բարեխիղճ կերպով չեն վերաբերվում դէպի փաստերը», բայց ինքը մոռանում է այդ իր ասած խօսքերը:

Նա ասում է, որ 1872 թւին իր մայրը ցանկութիւն յայտնեց և խոստացաւ իւրաքանչիւր տարի ձրիավարժ աշակերտուհեաց մի քանիսին միաձև հագուստ տալ և կատարեց իր խոստումը: «Մինչև անգամ, գրում է նա, պատահում էր այնպիսի տարի, երբ 15 կամ 18 խեղճ և աղքատ ընտանեաց որդիք օգտվում էին նրա ընծայած հագուստներով»: Այդ խօսքերով չը գիտեմ ում աչքերն է կամենում փակել, օտար ընթերցողների, թէ ագուլեցիների:

Պ. Արասխանեանցը, ինչպէս երևում է, ծանօթ չէ այս հարցին, ուստի հարկաւոր եմ համարում ծանօթացնել նրան իր տիկին մօր նուիրատուութեան մանրամասնութիւնների հետ: Ահա եղելութիւնը. 1872 թւին, դպրոցի հանդէսի ժամանակ պարոնի տիկին մայրը յղանում է մի չատ բարի միտք՝ խոստանում է 500 րուբլի, որի տոկոսիքով՝ այսինքն 30 րուբլով իւրաքանչիւր տարի աղքատ աշակերտուհիք պէտք է միաձև հագուստ ստանան: Այսպէս պ. Արասխանեանցի մօր խոստացած 500 րուբլու տոկոսիքը՝ 30 րուբլին որքան աշակերտուհեաց հագուստի համար բաւականութիւն կը տայ, այնքան էլ աշակերտուհու հագուստի համար ծախս կանհուի, ուրեմն աւելորդ են այն տողերը թէ «մինչև անգամ պատահում էր այնպիսի տարի, երբ 15 կամ 18 խեղճ և աղքատ ընտանեաց որդիք օգտվում էին նրա ընծայած հագուստներով»:

Պարոնը ասում է «1872-ից մինչև 1881 թւականը մայրս խոստմունքը սրբութեամբ կատարեց»: Ի՞նչպէս կարող էր տիկինը մայրը իր խոստմունքը սրբութեամբ կատարած լինել, քանի որ նոյն իսկ մեր հոգաբարձութեան օրով՝ 2 տարվայ ժամանակամիջոցում միայն մի անգամ վճարեց, այն էլ 18 րուբլի... Սակայն արդարութիւնը և ճշմարտութիւնը պաշտպանելու համար՝ թող պատասխանեն այս հարցին 1872-ից մինչև 1881 թւականի պ. պ. հոգաբարձուք:

Յետոյ պ. Արասխանեանցը յարձակվում է հոգաբարձութեան վրա ասելով, որ 1881 թւին ծոծ գնելով հագուստի համար նրա մայրը յանձնում է նախկին հոգաբարձութեան, որ բաժանեն 17 ձրիավարժ աշակերտուհեաց, այսինքն այնքան աշակերտուհեաց, որքան աշակերտուհեաց հագուստին բաւականութիւն կը տայ 18 րուբլին. տիկինը այդ թւականին 30 րուբլու փոխարէն 18 րուբլի էր վճարել: Մի քանի ժամանակից յետոյ նկատում է տիկինը, որ իբր թէ մենք նրա նպատակին հակառակ ենք բաժանել հագուստները և դիմել է մեզ գրաւոր, խնդրելով, որ յայտնենք ում և քանի աշակերտուհեաց ենք բաժանել: Նրա փոխարէն ստանալով մեր իբր թէ անքաղաքավարի նամակը, տիկինը նեղացել է, իրան անպատված է համարել և դադարել է նուիրել իր խոստացածը: Բայց իրողութիւնը այն է, որ պարոնի մօր նուիրած 18 րուբլու ճօթեղէնը, ինչպէս կարգն է բաժանել էինք մենք ձրիավարժներին, բայց թէ քանիսին, չեմ յիշում: Այս ճօթեղէնքը բաժանված են տիկնոջ և պարոն Թիւսիկեանների գիտութեամբ: Քաջայայտ եմ, որ նրանք ճշմարտութիւնը պահպանելու համար կը յայտնեն հրապարակաւ այդ անցքի մանրամասնութիւնները բարեխղճաբար: Նա յանկարծ մի օր ստանում ենք տիկին Արասխանեանցից մի նամակ, որով մեզնից հաշիւ է պահանջում, թէ ում և ինչպէս ենք բաժանել այդ հագուստեղէնները: Հոգաբարձութիւնը որովհետև ոչինչ հարկաւորութիւն չէր զգում բացատրութիւն տալու տիկնոջ իր արածի մասին, պատասխանեց այն, ինչ որ ինքն պ. Արասխանեանցն էլ գրել է և այլապէս էլ անկարելի էր. եթէ հոգաբարձութիւնը ամեն մի նուիրատուի հաշիւ ներկայացնէ, բան ու գործը այդ պէտք է լինի միշտ...

Հարկաւոր եմ համարում ասել, և այս, որ ոչ թէ հոգաբարձութեան սխալանքն էր տիկնոջ նամակին առիթ տւողը, այլ նոյն իսկ նրա ընտանեաց անտեղի միջամտութիւնը ամեն մի չնչին գործի մէջ:

Ենթադրենք մի րոպէ, որ պարոնի գրածը չատ ճշմարիտ է, հոգաբարձութիւնը իսկապէս վշտացրել է նրա մօրը իր անքաղաքավարի նամակով և դրա համար էլ տիկինը դադարել է նուիրատուութիւնից: Շատ բարի: Բայց ո՞վ նեղացրեց տիկնոջը, որ 1871 թւից յօգուտ Աստուածածնայ ուխտատեղի չինութեան իր ստորագրած 100 րուբլին մինչև այսօր անվճար է թողել... Ո՞վ նեղացրեց նրան և ամուսնուն, որ իրանց ստորագրութիւնը 200 րուբլի յօգուտ աղքատանոցի հրաժարվում են վճարել... Ո՞վ նեղացրեց նրան, որ 1878 թւից իր ստորագրած 150 րուբլին ս. Շմաւոն եկեղեցու խաչկալի չինութեան համար մինչև այսօր չէ բարեհաճում վճարել...

Վերջին խօսք ես. պ. Արասխանեանց ասում է, որ «մայրս միայն այն ժամանակ կը կատարէ իր խոստումը, եթէ հոգաբարձութիւնը հրապարակաւ յետ կը վերցնէ իր խօսքերը»: Եթէ աւելին չասեմ չափազանց երեխայական են այդ տողերը... Հոգաբարձութիւնը ինչպէս կամենում է թող այնպէս պատասխանէ, եթէ ցանկութիւն ունի թող յետ վերցնէ իր խօսքերը, իսկ ես աւելի ես անցնելով իմ ասածները՝ աւելացնում եմ և այս, որ եթէ տիկինը իրան անպատուած է համարում, թող հրաժարվէ առ միշտ իր նուիրատուութիւնից. վնաս չունի... Ես փոխանակ իմ խօսքերը յետ վերցնելու, ուսումնարանը իր օգուտից չը զրկելու համար, ներկայ տարուանից հրապարակաւ խոստանում եմ յօգուտ չքաւոր օրիորդաց միաձևութեան վճարել 30 րուբլի իւրաքանչիւր տարի:

Աղ. Տէր-Մկրտչեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

«Новое Время» լրագիրը հաղորդում է որ կոմս Լօրիս-Մէլիքօվ գրում է մի յիշատակարան այն ժամանակվայ մասին, երբ նա կառավարում էր ներքին գործերի մինիստրութիւնը և բարձրագոյն յանձնաժողովի կառավարչապետի պաշտօն էր վարում: Ռուս լրագիրը աւելացնում է որ այդ յի-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

—

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ԳԺԱՏՈՒՆԸ

—

«Մենք այդ շապիկը չենք գործածել, դուք հիմայ կը տեսնէք թէ ինչպէս խենթը կապած ժամանակը կը զսպենք», ասաց, և կարծես յատուկ պատւիրած լինէր, նոյն րոպէին մի աղմուկ լսեցի հեռւից. դարձայ, տեսայ որ սրահին պատին հաւասար մի դաղտնի դուռ բացուեցաւ և ներս խօթեցին մի խենթ, սակայն առանց բռնութեան. խենթը ինքնիրան աճապարանօք ներս մտաւ, դուռը վրայից փակեցին. մին էլ տեսնեմ ներսից մի որոտում սկսաւ, անընդհատ հարուածների ձայներ էին լսվում: Եթէ եղանակը ամառ լինէր անտարակոյս բերանս ճանճերով պիտի լցուէր, այնքան ապշած էի և բերանս բաց էր մնացած, չէի կարողանում մի մեկնութիւն տալ այս տեսարանին. ես կարծում էի որ խենթը սենեակին մէջ ծեծում էին: Հինգ վայրկեանի չափ տևեց այդ տարտարոսական ձայնը, յետոյ լռութիւնը տիրեց: Առաջնորդս, այժմ կարող ենք ներս մտնել ասաց, մտանք սենեակը. մեծութիւնը չափաւոր, պատերը, տախտակամածը և առաստաղը բաց մոխրագոյն ներկեալ, տարօրինակ մի սենեակ էր: Մէջ տեղում գետնի վրա նստած, յոգնած, դադրած, շունչը սպառած կիսամերկ ողորմելի մի մարդ տեսայ, մօտ 30 տարեկան երևում էր. հիւանդութիւնը որքան կերպարանափոխ էր արած, այնուամենայնիւ դէմքին կանոնաւոր գծագրութիւնը ցոյց էր տալիս որ երբեմն գեղեցիկ է եղել, մազերը ճակտին վրայ թափած, աչքերը ղալկացած, բեխերը և մօրուքը խառն ի խուռն. ստէպ ստէպ շունչ էր քաշում, վտանգից փախչելու համար երկար ժամեր ոտով վազ տուող շնչասպառ մի մարդու նման: Բոլոր այս տեսածները ինձ համար հանելուկներ էին, բացատրութեանց էին կարօտ: Խղճալի խենթը այնքան ընկճուած էր, որ մեր ներս մտնելը չը տեսաւ. առաջնորդս ասաց, «խօսեցէք հետը». ես էլ ասացի, «բարև, սիրելի բարեկամ»: Ձայնս որ լսեց, խկոյն վեր կացաւ, շնորհալի կերպով բարևս ընդունեց. հարցրի «ինչպէս էք, լաւ էք».—«շատ շնորհակալ եմ», պատասխանեց: Յետոյ առաջնորդս խօսքն ուղղեց,—կը յուսամ որ փոքր ինչ հանգստացաք, եթէ կը հաճիք դուրս ելէք, ձեր նախընթրիքը պատրաստ է: Կատաղի խենթը գլխով մեզ «մնաք բարեաւ» ասելով դուրս ելաւ, սենեակի դրան առաջը սպասող պահապանին հետ հեռացաւ գնաց: Մնացինք ես ու առաջնորդս: Այն ժամանակ սա ինձ բացատրեց և ցոյց տուաւ պատերը, որոնք ամբողջ տակը բամբակով լցուած և վրան ներկեալ կտաւ քաշուած որմեր էին, նոյնպէս տախտակամածը մի և նոյն նիւթից էր: Մի մարդ բոլոր ոյժովը գլխով, ոտով, ձեռքով կարող է ուժգին հարուածներ տալ այս արուեստական պատերին, առանց մի տեղը ցաւցընելու, որովհետև պատը թէ կակուղ է և թէ չարժուն լինելու պատճառաւ առանց դիմադրութեան գնում գալիս է, և այսպիսաւ կատաղած խենթը փոխանակ իր հարուածներովը ինքնիրան վնաս հասցնելու, միայն սաստիկ յոգնում և ուժաթափ է լինում: Սենեկին լուսամուտներն էլ մարդու հասակից բարձր են զետեղուած, որոնց չէ կարողանում հասնել խենթը ապակիները ջարդելու համար. վերջապէս ամենակատաղի մի խենթը կարելի է այնտեղ թողնուլ կատարեալ ապահովութեամբ, իսկ որպէս զի կատաղիները իրանք զիրանք չը խածնեն կամ այլ կերպիւ իրանց անձը չը վնասեն, սրա համար էլ պրօֆէսօրները ներքուստ դեղեր ընդունել տալիս են հիւանդներին արիւնը և ուղեղը հանդարտեցնելու:

Կատաղիների սրահից դուրս ելնելով գնացինք ջրաբուժական այլ և այլ մեքենաներ պարունակող մի դարմանատեղի, ուր խենթերը ընդունում են բստ պահանջման հարկին զանազան ջրացայտ բազմածորակ սպաղ ջրի բաղանիքներ (Hydrothérapie): Այստեղ նկարագրութեան արժանի համարեա ոչինչ չը լինելով, մտանք ցիմաբանոցի ամենահետաքրքիր մասը, այսինքն իգական սեռի կողմը: Որքան էլ հետաքրքրաշարժ և տեսնելու արժանի բան լինի աշխարհիս վրա, եթէ այն տեղ գեղեցիկ սեռը դեր չը խաղայ, կարծես մենակերպ է, անհամ է: Երբ առաջնորդս ասաց, որ կանանց մասը գնալու ենք, ես սկսայ խենթի նման վեր վեր ցատկել (որովհետև ցիմաբանոցումն ենք, այսպիսի շարժումներ ներելի են), հետաքրքրութեանս չափ չը կար: Բարձրացանք չէնքի երկրորդ յարկը: Ինչպէս տղամարդոց մասում, նոյնպէս այստեղից էլ երրորդ կարգի սենեակներից սկսանք այցելութիւնը: Մտանք ներս: Մի և նոյն սենեակների ձևը, նոյն մաքրութիւնը, նոյն կանոնը, միայն սեռը տարբեր, հանդերձ նոյն սեռի պատկանող բազմաթիւ խենթապահներով:

Ամենքն էլ այնպէս են վարժեցրած, ինչ են առած չը գիտեմ, ինչպէս տղամարդոց մասում, այնպէս էլ սրանք մեզ որ տեսան բոլորն էլ վերկացան: Գլուխնիս բաց անելով բարևեցինք, բարևնիս ընդունեցին և սկսան միարերան ծիծաղել, ես էլ չը կարողացայ ծիծաղս զսպել, ընկերս ծիծաղից թուլացաւ, նրանք աւելի սաստկացրին, և այսպէս ընդհանուր քրքջանքը կը շարունակուէր, եթէ առաջնորդս չընդհատէր ինձ ցոյց տալով և չասէր թէ «մեր բարեկամը ձեզ բարի օր մաղթելու եկած է:» Այս խօսքին վրա հանդարտեցան և սկսան ինձ ուշադրութեամբ մտիկ տալ: Սրանց ոչ միայն բարի օր մաղթել, այլ այդ դառն և թշուառ վիճակից օր առաջ փրկուելու համար հազար բարեմաղթութիւններ քիչ են, սոքա որ մի բանից զրկուած չեն, մարդ երբ երևակայում է, սարսուռ է զգում թէ որքան արդեօք տառապեալ պէտք է լինին նիւթական, մանաւանդ մասւորական պահանջներից զուրկ մնացած աշխարհների խենթերը:

Իգական սեռը միշտ պաշտելի է. սրանց խենթութեան մէջն անգամ կարծես մի քնքշութիւն կայ: Կային այստեղ մանկամարդ, դեռահաս, չափահաս ամեն հասակի աղջիկ և կանայք, ամենքն էլ անգղուելի և գիւրամատչելի: Զանազան տիպերից մի քանիսին միայն կարող եմ նկարագրել: Մէկը, մօտ 20 տարեկան, թխագոյն և նիհար, բայց սիրուն մի աղջիկ էր, մազերը սև, սև յօնքեր նշաձև կապոյտ աչքերի վրա, հասակը վայելուչ և չնորհալի, ձեռքերը, ոտները փոքր, ինքը նազելի և համակրելի մի արարած էր: Մի չատ գոյնզգոյն թղթի կտորներ ոլորել և ուսերին վրայ թափած մազերին մէջն էր խօթել: Ընկաւ առաջնորդիս կարծիք հարցրեց թէ՝ ինչպէս է, գլուխը գեղեցիկ չինել է. ճշմարիտ էլ գլխի այդ այլանդակ զարդարանքներով կարծես աւելի գեղեցկացել էր: Կար մի ուրիշ աղջիկ էլ, մարմնով դէր, դէմքով բուն Վիեննայի տիպ, մազերը մութ ոսկեգոյն, ականջները փոքր, քիթը սակաւ ինչ սրածայր, աչքերը աղօտ կապոյտ, մարմինը վարդագոյն սպիտակ: Գլուխը եռ, կուրծքը առաջ մի դիրք բռնած՝ նուագածու զօրաց առջևից քալող թմբկապետի նման խրոխտ և գոռոզաբար մանէր գալիս սրահում, աջ և ահեակ հեռւեհաւ հրամաններն էր տալիս. «Թող լծեն վեց ձիով կառքը», կայսեր այցելութեան պիտի գնամ, վառե-

չատակարանը երևի չատ հետաքրքիր կը լինի:

—

Շնորհակալութեամբ ստացանք Մ. Վ. Բարխուդարեանցի «Պըլը-Պուղի» վերնագրով գրքոյկը, որ գրված է Ղարաբաղի լեզուով: Գիրքը տպված է Թիֆլիսում, Մովսէս Վարդանեանի և ընկ. տպարանում, ներկայ 1883 թւին: Տիպը չատ լաւ է:

—

«Երևանի Ցայտարարութիւններ» թերթը հետևեալ սրախօսութիւն է անում: «Ասում են թէ մեր երևանցիք ուզում են ձիաքաշ երկաթուղի չինել պոլիցիայի տան մօտից սկսած մինչև Քանաքեռ:» Եւ թերթը ինքն հարցնում է. «Ինչու մինչև Քանաքեռ,—որպէս զի ծ ա ր ա ւ ա ղ բ ի ւ ր ի ց ջուր բերեն Երևան:»

—

Լսում ենք որ Պետրոս Սիմէօնեանց, չը սպասելով որ Ներսիսեան դպրոցի հոգաբարձութիւնը հրաժարեցնի նրան դպրոցի տեսչի պաչտօնից, ինքն իր պաչտօնից հրաժարական թուղթ է ներկայացրել հոգաբարձութեանը:

—

«Արձագանք» չաբաթաթերթը նուիրել է մի յօդուած Ներսիսեան դպրոցի տեսչական հարցին: Արտատպում ենք այստեղ յիչեալ յօդուածի եզրակացութիւնը: «Դպրանոցի մէջ այնուհետև իբր տիրապետող հանդիսացաւ պ. Պետրոս Սիմէօնեանց, որպէս հաստատ պաչտօնակատար: Ժամանակիս ոգուն և դպրոցական արդի զարգացման չը համապատասխանող ուղղութեամբ դպրանոց կառավարող պաչտօնակատարը հարկաւ պէտք է թէ վարժապետաց և թէ հոգաբարձուաց իրան ընտրող մասի քմքով չարժէր, որ կարողանար իր դիրքը տարիներ պահպանել:» Ցետոյ չաբաթաթերթը չարունակում է: «Այն հոգաբարձուք, որոնք վստահութիւն ունեցան երկու անգամ տեսչի հարցը զարթեցնել, այնուհետև խ ռ ո վ ա ր ա ր անուն չը վաստակելու և ապարդիւն վիճաբանող չը լինելու համար բնականաբար գործելու ասպարէզը թողնում են առժամանակ յիչեալ կուսակցութեան: Եւ ահա տարին դեռ չը լրացած հոգաբարձութիւնը և հասարակութիւնը տեսնում են թէ ինչ վիճակի է հասցրած դպրանոցիս ներքին կեանքը: Ի՞նչ ելք կայ այս դրութենից: Առ այժմ համառօտ կասենք թէ երկու հնարաւոր ելք ենք տեսնում: Առաջինը. կամ նոյն իսկ պ. Պետրոս Սիմէօնեանցին նչանակել տեսուչ, իբրև ղեկավար, իբրև դիրեկտոր. նա իրան աջակից կունենայ հոգաբարձութեան այն մասը, որ կարող է նրան ընդունակ համարել այս կարևոր պաչտօնի համար. հոգաբարձութեան միւս մասը կը հրաժարվի այնուհետև այլ ևս տեսչի հարց զարթեցնելուց և կը մասնակցի միմիայն դպրանոցի տնտեսական հարցերին, կամ գուցէ կը հրաժարվի պաչտօնից: Երկրորդ. կամ մի նոր տեսուչ ընտրել, պատասխանատու դպրանոցի կանօնաւոր ուսումնակրթական ընթացքի համար:»

—

«Карсъ» լրագիրը մի պատասխան է տպել «Մչակի» այն լուրին, որ Շիրակի գաւառում, Ղարսի նահանգում, եասաուլները զինաթափ են անում հայերին, ասելով որ քրիստոնեաներին իբր թէ թոյլ տուած չէ զէնք կրել, իսկ մահմեդականներին թոյլ է տուած զէնք կրելը: Ղարսի ռուս լրագիրը մեզ պատասխանում է որ կառավարութիւնից հրաման կար դեռ 1878 թւին զինաթափ անել Ղարսի նահանգի ամբողջ ազգաբնակութիւնը, առանց բացառութեան: Այդ միջոցը, աւելացնում է լրագիրը, որ և անմիջապէս կատարվեցաւ, գլխաւոր նպատակ ունէր պաչտպանել երկրագործ, գլխաւորապէս քրիստոնեայ ազգաբնակութիւնը քրդերի և այլ այդ տեսակ ցեղերի ա ւ ա զ ա կ ո ւ թ ի ւ ն ն ե ր ի ց և յ ա փ շ տ ա կ ո ւ թ ի ւ ն ն ե ր ի ց: Մենք մեր կողմից, ի հարկէ, չենք կարող ամբողջ սրտից չը համակրել կառավարութեան այդ վերին աստիճանի մարդասէր կարգադրութեանը, բայց մենք միայն Ղարսի նահանգի մի քանի տեղերի սարերին պաչտօնեաների վեղծումների վրա էինք մատնացոյց անում: Այո, նոյն իսկ այն պատճառով որ յիչեալ կառավարչական կարգադրութիւնը աչքի առաջ ունէր նահանգի երկրագործ, խաղաղ, գլխաւորապէս քրիստոնեայ ազգաբնակութիւնը, Ղարսի տեղական վարչութիւնը պէտք է հասկանար որ նախ պէտք էր զինաթափ անել խաղաղ ազգաբնակութիւնը անհանգստացնող աւազակ մահմեդականներին և ոչ թէ սկսել նախ խաղաղ ազգաբնակութիւնից, որ այդպիսով իր վերջին միջոցն էր կորցնում պաչտպանվել աւազակների դէմ, այն ինչ նոյն իսկ քիւրդ և թուրք աւազակներից զէնքեր խլելը, 1878 թւից սկսած մինչև այսօր, դեռ ևս չը կարողացաւ նոյն Ղարսի տեղական վարչութիւնը, քանի որ նոյն Ղարսի նահանգում աւազակները դեռ ևս բազմաթիւ են: Խաղաղ, քրիստոնեայ ազգաբնակութիւնը պաչտպանելու մտքով էր հրատարակված յիչեալ մարդասէր կարգադրութիւնը, իսկ նոյն խաղաղ ազգաբնակութիւնը, որ և պէտք է պաչտպանվէր այդ կարգադրութեամբ, արդէն զինաթափ է եղած կամ ամեն օր զինաթափ է լինում, իսկ նահանգում դեռ կան աւազակների խմբեր, որոնց զինաթափ անելը անհնարին է լինում: Այսպիսով խաղաղ, քրիստոնեայ ազգաբնակութիւնը զէնքից էլ զրկված, աւելի էլ ենթարկվում է ա ւ ա զ ա կ ն ե ր ի ն և յ ա փ շ տ ա կ ո ւ թ ի ւ ն ն ե ր ի ն, որոնցից կառավարչական բարձր հրամանի զօրութեամբ նա պ է տ ք է պ ա չ տ պ ա ն վ ա ծ լ ի ն է ր: Այդպիսով Ղարսի տեղական վարչութիւնը գործում է մեր կարծիքով, հակառակ կառավարչական յիչեալ մարդասէր կարգադրութեանը:

—

Թիֆլիսի ձիաքարչ երկաթուղին արդէն սկսել է գործել: Հասարակութեան համար բաւական յարմարութիւններ ունենալով և ձեռնտու լինելով, երկաթուղին ունի մի մեծ պակասութիւն, որ կարող է արգելք լինել փոքր ի չատէ օրինաւոր մարդու նստել կառքը: Բանը նրանումն է, որ երկաթուղով գնացողները միմեանց սարսափելի յիչոցներ են տալիս և արտասանում են ամենաանվայել խօսքեր, որոնց կարելի է լսել միայն անբարոյական վայրերում: Կառքի մէջ եղած կօնդուկտօրները ոչ թէ միայն չեն արգելում նստողներին յիչոցներ տալ, այլ մինչև անգամ նրանց մի հասարակ նկատողութիւն անգամ չեն անում: Եթէ կօնդուկտօրները այդպէս իրանց անվայել պահող անձանց նկատողութիւններ անէին և մինչև անգամ դուրս բերէին նրանց կառքերից, մի քանի ժամանակից յետոյ այդպիսի մարդիկ աւելի լաւ իրանց կը պահէին: Իսկ եթէ այդ անկարգութիւնը չարունակվի, ոչ մի օրինաւոր մարդ չի նստի կառքը: Բացի այդ, ձիաքարչ երկաթուղու կառքի նստարանները չորս հոգու համար են, մինչդեռ նրանց վրա երեք մարդուց աւելի չեն կարող նստել:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Վատիկանի մէջ ներկայումս երկու ընթացք է նչմարվում՝ խաղաղասիրական և ընդդիմադրական: Լէօն XIII պապը պատրաստ է խաղաղութիւն հաստատել աչխարհական իչխանութեան հետ չափաւոր պայմաններով, պատրաստ է զիջումներ անել: Այդ նչմարվում է նրանից, որ պապը յետաձգեց այս ամսվայ վերջը լինելի կօնսիստօրիան, որին նա ցանկանում է հաղորդել Ռուսաստանի և Գերմանիայի հետ վերջնականապէս խաղաղութիւն հաստատելու լուրը և յոյս ունի մօտաւոր ապագայում իրագործել իր ցանկութիւնը, մինչդեռ եզուիտները, որոնք մեծ ազդեցութիւն ունեն, եռանդով ընդդիմանում են համաձայնութեան կայացնելուն գոնեա Գերմանիայի հետ և ոչ թէ միայն չեն կամենում զիջումներ անել, այլ ընդհակառակը անիրագործելի պայմաններ են առաջարկում:

—«Italie» լրագիրը հաղորդում է, որ Լէօ XIII պապը անբաւական է սուրբ Պետրոսի լումայ ներկայ տարվայ հետևանքներից: Նա հրամայ չրջաբերականներ ուղարկել Իտալիայի բոլոր պիսկոպոսներին, որոնց հրաւիրում է նոր ընկ րութիւններ կազմել սուրբ աթոռին օգնելու հա մար: Շրջաբերականի բովանդակութիւնը մօտ աւորապէս հետևեալն է. «1870 թ. անցքերը զր կեցին մեզ մեր միջոցներից: Կաթոլիկներին ղած մեր հրաւէրի մէջ աւելի մեծ ուչադրութ էր դարձրած արտասահմանի, քան թէ Իտալի վրա: Անհրաժեշտ է, որ իտալական կաթոլիկն էլ օգնեն սուրբ աթոռին: Ուրեմն ընկերութ ներ հիմնեցէք և թող խրախուսիչը տայ իր ը»:

—«Times» լրագրին հաղորդում են Հռոմից, Լէօն XIII պապը ընդունեց մի պատգամաւոր թիւն, որին Մեկսիկայի արքեպիսկոպոսից և րիչ եպիսկոպոսներից պատուիրած էր յանձ պապին մի մեծ գումար, որ այնտեղ ժողոված սուրբ Պետրոսի լումայի համար: Պապը այդ ա թով ցաւակցութիւն յայտնեց, որ նա մինչ ժամանակ չը կարողացաւ դիպլօմատիական բարեկամութիւններ կապել կաթոլիկ աչխարհի պիսի նչանաւոր մասի հետ: «Ես գիտեմ, նա, որ Մեկսիկայի մէջ մեծ բարեպաշտութի տիրում, և համոզված եմ, որ նրա կառավա ները բարեկամական յարաբերութիւններ կը տատեն սուրբ աթոռի հետ, որոնք ընդհատ էին բացառական հանգամանքների չնորհիւ»:

—«Times», «Daily News» և անգլիական րիչ լրագիրները համակրական յօդուածներ ցին Եւրոպայից վերադարձած մինիստրի մա «Daily News» նկատում է, որ ամբողջ պա մենտը ոգևորութեամբ ընդունեց Գլադստոնին

—«Köln. Zeitg.» լրագիրը հաղորդում է, մարտի 2-ին Ֆրէյբուրգի մէջ մի մեծ ժողով որին ներկայ էին բազմաթիւ պրօֆէսօրներ, խստացի և լանդտագի անդամներ և այլն: Ժ վը քննում էր ունգարական նոր օրինագիծը նակարգ ուսումնարանների մասին: Ճառախօ րը այդ օրինագիծը, իբրև մաղեարացման կումն գերմանական ազգայնութեան դէմ, քննութեան ենթարկեցին: Պրօֆէսոր Լ գեր մի ճառով նկարագրեց այն հալածանքն որոնց տասնեակ տարիների ընթացքում ենթ վում են Ունգարիայի և Սեդմիգրադի մէջ գերմանացիները: Ֆօն-Հօլստ յայտնեց, որ անձնական փորձով յայտնի է, թէ Ունգա մէջ էլ գերմանացիներին հալածում են,

---

ցէք պալատիս մէջ ջահերը, պատրաստեցէք հրաւիրելոց համար մեծ ընդունելութիւն» ասելով երևակայական թագուհին ձեռքը պարզում էր որպէս դէպի համբուրելն, բայց ոչ ոք ուչադրութիւն չէր դարձնում:

Իսկ գալով միւսներին, ոմանք քթով, բերնով, չրթունքներով միմոսների նման հազար տեսակ չարժումներ անում և իրանք իրանց խօսում էին. ոմանք էլ նստած միմեանցից տարբեր ձեռագործներով էին պարապում: Սրանք տղամարդոց նման յատուկ արուեստանոցի մէջ չէին աչխատում, իրանց սենեակներում՝ չղչատեսի, բրդեայ և մետաքսեայ կտաւների և թաւիչների վրա ոսկեհիւս ծաղկեր էին չինում, հիւսկէններ, նուրբ ասեղնագործութիւններ, թաչկինակների վրա մենագիրներ, փոքրիկ բարձի երեսներ, և սրանց նրման կանանց վերաբերեալ զանազան զարդարանքներ չինելով, ժամանակ էին անցկացնում: Մօտեցայ մէկին, որ գլուխը կախ արած, մի զոյգ հողաթափի համար երկու կտոր գիպակ ասեղնագործում էր և ասացի թէ ինչ գեղեցիկ բան էք չինում, ճչմարիտ դուք արուեստագէտ էք:—Անասբակյս! չատ լաւ կը չինեմ, ես Brunn *) քաղաքիցն եմ, մեր քաղաքում ինձ նման հողաթափի բանող չը կայ, դուք էլ կարօղ էք չինել ասաց: Ես էլ, ոչ, չեմ կարող, Տաճկաստան մի եղբայր ունեմ, նա էլ չէ կարող չինել, պատասխանեցի: Այս խօսքիս վրա չատ ուրախացաւ, վեր կացաւ և ձեռքս սեղմեց. յետոյ հարցրի թէ ում համար էին հողաթափները:—Տաճկաց Սուլթանին ընծայ պիտի ուղարկեմ, ասաց:

Այսպէս կարգաւ, մերթ վչտակից և տխուր, և մերթ ուրախ և զուարթ երրորդ կարգի սենեակներից անցկացանք երկրորդ կարգը, ուրտեղ մի և նոյն տեսարաններից կրկնութեանէն զատ նչանաւոր մի բան չը տեսանք: Վերջը գնացինք առաջին կարգը. այստեղ էլ 60-ից մինչև 70 տարեկան զառամեալ պառաւ կանայք չատ կային, նաև մի քանի հարուստ տան աղջիկներ այլ և այլ պատճառներով խելագարուած: Ի միջի այլոց առաջնորդս ցոյց տուաւ մի բանքիրի աղջիկ, որ հօրը հետ ի միասին Բերլին ճանապարհորդել, և այնտեղ թատրոնում սիրահարական մի պիէսայի մէջ սիրահարի առաջին դեր խաղացող մի երիտասարդ դերասան այնքան լաւ և բնական կատարել է իր դերը, որ աղջիկը դրա վրա սաստիկ սիրահարուել է: Ցետ աւարտման թատրոնի գիչերը տուն են վերադարձել, աղջիկը մինչ առաւօտ չէ քնել, ամբողջ գիչեր դերասանին անունը յիչել և նրա դերը կրկնել է: Առաւօտուն բոլորովին մերկ սկսել է տան մէջ պարել: Խեղճ հայրը իր մէկ հատիկ աղջկան այս սարսափելի հիւանդութեան մասնուփը տեսնելով, աճապարանօք Վիէննա վերադարձել է օր առաջ յիմարանոցում դարմանել տալու համար: Մօտ 18—19 տարեկան գեղեցիկ և հիանալի մի աղջիկ էր, դէմքը անգղիական տիպ, մազերը ոսկեգոյն, այտերը վարդագոյն, երեսը դեղձի նուրբ աղուամազով ծածկուած, քթին ծայրը փոքր ինչ դէպի վեր, բերանը աչքի չափ փոքր, չրթունքները կեռաս, ակռաները կաթի չափ սպիտակ, վերջապէս այնքան սիրուն մի աղջիկ որ ինչպէս ինքը ուրիչի համար խենթեցել է, իրան համար էլ չը խենթենալ չէ կարելի: Երբ սենեակը մտանք աղջիկը կաթ էր խմում: Առաջնորդս ասաց որ հետը խօսեմ, չատ մաքուր ֆրանսերէն էր խօսում. հարցրի կենցաղավարութիւնը, չնորհակալութիւն յայտնեց. տեսնելով որ սև մի մարդ եմ, ասաց, դուք անչուչտ արաբ կը լինիք.—այո, Եգիպտացի եմ, պատասխանեցի: Այսպէս մի քանի խօսքեր փոխանակելուց յետոյ ասացի, օրիորդ, պատիւ ունեմ ձեզ բարի օր մաղթելու և չատ ուրախ եմ ձեր վայրկենական տեսակցութիւնը վայելելուս, բայց նա յանկարծ երկու անգամ լեզուն դուրս հանեց, և սկսաւ ծիծաղել. ես չատ դժուարութեամբ կարողացայ ծիծաղս զսպել, ասացի օրիորդ, չատ չնորհակալ եմ և դուրս ելայ: Առաջնորդս ինձանից առաջ դուրս ելած էր և չարունակ ծիծաղում էր աղջկան ինձ արած վերջին ընդունելութեան վրայ, և ասաց թէ այժմ չատ լաւ է, երկու ամիս առաջ աւելի սաստիկ էր խենթութիւնը: Ճչմարիտն ասելով խենթերը մի կողմից բախտաւոր էին գլխաւոր պահապան-վերակացու ունենալով առաջնորդիս նման ամենապատուական մի մարդուն. սա մարդ չէր, գերբնական մի արարած էր, այնքան բարի, այնքան քաղցր մարդ ես կեանքումս տեսած լինելս չեմ յիչում. որտեղից էլ գտել են այդ դժուարագիւտ մարդուն, անտարակոյս Գիօղինէս փիլիսոփային լապտերով: Ուրիչ վերակացուներ էլ կան երկսեռ մասերի համար, բայց սա ընդհանուր վերակացու է, խենթերի հայրն է, մխիթարիչն է, միով բանիւ սրանց բարի հրեչտակը, ամենքն էլ սիրում են սրան: Որտեղից որ անց էինք կենում, խենթերը գալիս էին, չրջապատում էին սրան, ամեն մէկը իր վիճակից գանգատուելու համար: Մինը ասում էր, այսօր կաթը ինձ չատ քիչ տուին, միւսը այս ինչ բան է, այսօր ինձ սուրճը փոքր գաւաթով տուին, մի ուրիչը հաւկիթ կուզեմ, հաւկիթ: Առաջնորդս, իւրաքանչիւրին զատ զատ, զաւակներս, չնորհակալ եմ որ ինձ իմաց տալիս էք, ես այս բոպէիս ամենայն ինչ կը կարգադրեմ, ասում էր, և իրօք էլ իսկոյն հրամաններ տալիս էր խենթերի ամենափոքրիկ պահանջները կատարել տալու համար:

Կէս օրից յետոյ ժամը մէկն էր մտել էի յիմարանոց, ժամը 4 եղաւ տակաւին ամեն տեսնելս չը վերջացաւ: Եթէ առանց մի զանց առնելու կամենայի բոլոր անկիւնները ցելել և մանրախոյզ նկարագրութիւն անել նուազն մի չաբաթ յիմարանոցում պէտք է Ազնիւ առաջնորդս, «չատ յոգնեցաք, ծխարանը, ծխենք յետոյ վերստին կը այժմ այցելելու երեք տեղ ունենք ասաց, զի կանանց մասը, անյոյս խենթերի մասը հանոցը»: Ճչմարիտ էլ սաստիկ յոգնած էի հոգւով քան թէ մարմնով:

Շուտ ծխեցինք, դուրս ելանք, ուղղակի պարհ ընկանք կատաղիներին մօտ գնալու այլ ևս կատաղի մատաղի վախ չը մօտ. տղամարդոց կատաղիները տեսնող կնիկներից ինչ վախ կունենայ, այնպէս քալում էի կարծես թատրոն էի գնում: մեր նպատակատեղին և մտանք ներս:

Տեսարանը ահռելի էր, քստմնեցուցիչ աստիճան: Երևակայեցէք նեղ և երկար մի ժամի չորսն էր, երեկոյեան աղօտ լոյսը թափանցում էր լուսամուտներից: Պատերի նախիր աւերակների սրահներում զտնուող ձաների նման անչարժ և միմեանցից հեռու նած էին տխրատեսիլ խենթերը: Ոմանք նին պատին դրած, երեսնին մազերով ծածկ սրտի խորին հառաչանքներ էին արձակում տաղէմայ Սողոմոնի տաճարին պարիսպների կը հեծեծող ուխտաւորաց իսրայէլացւոց Ոմանք ձեռքերնին խաչաձև կուրծքի վրայ կանգնած էին առանց մի չարժում անելու էլ սրահի անկիւններում կծկուած, գլուխնին ների մէջ առած՝ նմանում էին անձանաչելի կոյտերի: Իսկ սրահին մէջ տեղը դրուած մի սեղանի առաջ նստած չարունակ գիր էր վրան գլուխը չորրը պատառուած մի

*) Աւստրիական քաղաք Մորավիայում:

խնալով նրանց բարձր կուլտուրայից: Ժողովը վերջացաւ, վճիռ կայացնելով, որ աւագանին կառավարութիւնը, որի համար երկրի գլխաւոր Գերմանիայի դաշնակցութիւնը մեծ նշանակութիւն ունի, վերջ դնի մագիարների այդպիսի կատաղութիւնին: «Köln· Zeitg.» ցանկութիւն է յայտնում, որ Գերմանիայի միւս քաղաքներն էլ հետեւեն Ֆրէյբուրգի օրինակին:

—Կատանիայի մէջ եղած անկարգութիւնների մասին իտալական լրագիրները հաղորդում են մի քանի մանրամասներ: Ժողովրդական անբաւականութիւնը բարձրացրեց տարիֆի տուրքը, որովհետեւ ազգաբնակութիւնը վախեցաւ, որ այդ միջոցի շնորհիւ դուրս տանող ապրանքների առեւտուրը Մեսսինա չանցնի: Ժողովուրդը յարձակվեցաւ Կատանիայից Մեսսինա տանող երկաթուղու վրա նրան քանդելու համար: Երկաթուղին պահպանելու համար զօրքեր հարկաւորվեցան: Աչխկատելլօ կայարանի մօտ ամբոխը վերցրեց ռելսները և Մեսսինայի գնացքը ստիպված էր կանգ առնել: Պալերմօի և Մեսսինայի մէջ ժողովուրդը քարեր էր գցում գնացքի վրա, կոտրատվեցան ապակիներ և շատերը վիրաւորվեցան: Կատանիայի մէջ ամբոխը կամենում էր յարձակվել քաղաքային խորհրդատան վրա, բայց զօրքերը արգելեցին: Գեներալ Պալլավիչինի աշխատում է վերականգնել հանգստութիւնը: Քաղաքային խորհուրդը կուզարկի Հռոմ մի պատգամաւորութիւն, որ պէտք է խնդրի ոչնչացնել տարիֆի տուրքը:

—«Epoca» լրագրի թղթակիցը պատմում է իր տեսութիւնը Խիրեսի բանտի մէջ Խուան-Բուկիի հետ, որին «Սև Ձեռքի» ընկերութեան առաջնորդ են համարում: Բուկի միջահասակ, նիհար, գունատ և հասարակ դէմքի մարդ է: Նա 35 տարեկան է: Նա հալածված է երեւում և չէ կասկածում իր գործի վախճանի մասին: Այնու ամենայնիւ նա պնդում է, որ ոչ թէ միայն չէ պատուիրել սպանել Բլանկօ-դը-Բենակազասին, այլ ընդհակառակը բոլոր միջոցներ գործ է դրել այդ սպանութիւնը խանգարելու համար: Նա չէ ծածկում իր սոցիալական համոզմունքները, բայց պնդում է, որ նա չէ մասնակցել կալուածական յանցանքներին: Կալանաւորվածներից շատերը ընդհակառակ ցոյց են տալիս իրանց յանցանքները, ասելով, թէ նրանք հնազանդվում էին գաղտնի դատարանի կարգադրութիւններին: «Սև Ձեռքի» ընկերութիւնը հրատարակեց իր նախագիծը, որի հիման վրա նրա նպատակն է պաշտպանել խեղճերին և հալածուածներին հարուստների և հալածողների դէմ: Բայց խիկայէս նա ձգտում է ոչնչացնել այժմեան սոցիալական կազմակերպութիւնը:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամերիկական լրագիրները հաղորդում են, որ գիշերով ոչ ոք չէ համարձակվում Գարֆիլդի գերեզմանին մօտենալ առանց յայտնելու իր ազգանունը և ով լինելը պահապաններին, որոնք գիշեր և ցերեկ գտնվում են այնտեղ: Պահապանները 12 զինուորներ են մի օֆիցէրի հրամանատարութեան ներքոյ: Պահապանները զինուոված են: Զգուշութեան այդ բոլոր միջոցները գործ են դնվում Գարֆիլդի դիակի յափշտակելը արգելելու համար: Գարֆիլդի նշխարները յափշտակելու դիտաւորութեան մասին արդէն վաղուց լուրեր էին տարածվել: Գերեզմանի պահպանութիւնը կը շարունակվի հոյակապ դամբարան կանգնեցնելուց յետոյ ևս: Եթէ պահապաններ չը լինէին, ամերիկացիները, որոնք այցելում են գերեզմանը, վաղուց արդէն մի-մի բան կը տանէին յիշատակի համար: Ցիկին Գարֆիլդ իր զաւակներին ուղեկցութեամբ շաբաթը երկու անգամ այցելում է գերեզմանը և թարմ ծաղիկներ է դնում նրա վրա:

* * *

Գործնական ամերիկացիք շատ անգամ այնպիսի գիւտեր են անում որոնց գործնականութիւնը անհերքելի է: Այդպէս, օրինակ, Ցինցինատիի գերեզմանոցը ունի էլէկտրական անցք, որը ծառայում է, մի կողմից, կարծեցեալ մեռածներին փրկելու համար, իսկ միւս կողմից,—գողերին բռնելու համար: Ամբողջ գերեզմանոցը մասերի վրա է բաժանված, որոնցից իւրաքանչիւրը պարունակում է իր մէջ մի ազդարար (ИНДИКАТОРЪ), որը գերեզմանների հետ միացած է երկաթէ թելերով: Այդ ազդարարները կապ ունեն միմեանց մէջ, նոյնպէս և գերեզման փորողի գրասենեակի ու ննջարանի հետ, ուր գտնվում են նշան տուող զանգակները: Եթէ որ կարծեցեալ մեռածը թաղված է և զարթնում է, այն ժամանակ, նրա ամենափոքր շարժումից, գերեզման փորողի գրասենեակում և ննջարանում զանգակներ են ածվում: Բացի դրանից, գերեզմանոցում գտնվող գրասենեակը միացրած է պօլիցիայի շինութեան հետ, այնպէս որ բաւական է ձեռք տալ մեխին, որ օգնութեան համնեն պօլիցիական ծառայողները:

* * *

Այս օրերս բացարեցին Գուստավ Դորէի կտակը: Հռչակաւոր նկարիչը մի կարգադրութիւն արեց, որի զօրութեամբ նրա թողած բոլոր նկարները կնքված կը մնան երկու տարի և յետոյ աճուրդով կը ծախվեն: Հանգուցեալը նշանաւոր գումարներ կտակեց յօգուտ նկարիչների որբերի և Էլզաս-Լօտարինգիայի քանդակագործների և նկարիչների ընկերութիւններին:

* * *

Ջերզէյ կղզու վրա, ուր գաղթեցին Ֆրանսիայից աքսորված եզուիտները, խիստ թշնամական շարժում է նկատվում Լօյօլայի աշակերտների դէմ: Այդ շարժման գլուխն է «բողոքականներին պաշտպանող ընկերութիւնը»: Պատգամաւորների ժողովում արդէն մի օրինագիծ է մտցրած եզուիտների ազդեցութեան վերաբերութեամբ ուսումնարանի վրա, որի մէջ մասնաւոր է արված նրանց վնասակար ուղղութեան վրա: Օրինագծի մէջ պահանջվում է, որ եզուիտները աքսորվեն և զրկել նրանց հողային սեփականութիւն ձեռք բերելու իրաւունքից:

* * *

«Ֆիգարօ» լրագիրը ամենատարածված լրագիրն է Ֆրանսիայում: Անցեալ տարի, ինչպէս երեւում է ակցիօներներին ներկայացրած հաշւից, միջին թւով տարածվում էր օրական 60,000 օրինակ, եկամուտը 6,008,654 ֆրանկի էր հասնում, իսկ ծախսը 3,448,516 ֆրանկ էր, այնպէս որ զուտ արդիւնք մնաց 2,560,138 ֆրանկ: Յայտարարութիւններից լրագիրը եկամուտ ունէր 1,471,827 ֆրանկ: Գլխաւոր ծախսերը հետեւեալներն են. շարուածքը արժէ 161,463 ֆրանկ, տպելը և թղթի վրա ծախսվում է 1,529,271 ֆրանկ, փոստով լրագիրը ուղարկելու վրա ծախսվում է 360,045 ֆր., խմբագրութեան վրա 537,635 ֆր., էկսպեդիցիան արժէ 262,871 ֆր., զանազան անակնկալ ծախսեր 515,739 ֆրանկ: Զուտ արդիւնքից 870,693 ֆրանկ յատկացրած է յօգուտ Վիլմէսանի ընտանիքի և աշխատակիցներին: Ակցիօներներին տրված է 1,200,000, այսինքն 100% դիվիդենդ:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

ՕԴԷՍՍԱ, 7 մարտի: „Ռօսսիա“ շոգենաւը ուղեւորվեցաւ Վլադիվաստօկ: Մարտամսի առաջին շաբաթվայ ընթացքում այստեղից ուղեւորվեցան 49 օտար նաւեր, բեռնաւորված 5 միլիօն պուդ հացով:

ԽԵՐՍՕՆ, 7 մարտի: Սառուցը Դնեպր գետի վրա շարժվեցաւ:

ՕՐԵՆԲՈՒՐԳ, 7 մարտի: Բուխարա ուղեւորվելով Հասան այստեղ այն ընծաները, որոնց Թագաւոր Կայսրը ուղարկել է էմիրին:

ԿԵԱԽՏԱ, 7 մարտի: Բարձր գնի բոլոր թէյ ծախված է իւրաքանչիւր ցիբը անցեալ տարվանից 150 ր. թանգ: Թէյի յատկութիւնը աւելի լաւ է, բայց քանակութիւնը սահմանափակ է:

ՎԻԷՆՆԱ, 7 մարտի: Շրջակաների մէջ թերթեր երեւացին սօցիալ-յեղափոխական բովանդակութեամբ:

ՓԱՐԻԶ, 7 մարտի: Սպասածի հակառակ կօմունայի տարեդարձի երեկվայ օրը ամբողջ Ֆրանսիայի մէջ հանգիստ անցաւ բացի Րուբէից, որտեղ պօլիցիան անյապաղ վերջ դրեց անկարգութիւններին:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 7 մարտի: Երէկ Թագաւոր Կայսրի գահակալութիւնը տօնելու առիթով բոլոր եկեղեցիների մէջ մաղթանքներ կատարվեցան: Առանձին հանդիսով մաղթանք կատարվեցաւ Իսակիեվսկի մայր-եկեղեցու մէջ, որտեղ ներկայ էին Մեծ Իշխանները, մինիստրները, պետական խորհուրդի անդամները, գեներալներ և քաղաքային ու զինուորական պաշտօնեաներ: Թագաւորին երկար կեանք մաղթելու ժամանակ Պետրօպավլօվսկի ամրոցից 101 անգամ թնդանօթ արձակեցին: Քաղաքը զարդարված էր դրօշակներով, իսկ գիշերը լուսաւորված: Երէկ վախճանվեցաւ քիմիայի և տեխնօլօգիայի յայտնի պրօֆէսօր Խօդնեւ:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԴՈՒՐՍ ԵԿԱՒ ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿԻՑ

ՊԸԼԸ-ՊՈՒՂԻ

Գրեց Մ. Վ. ԲԱՐԽՈՒԴԱՐԵԱՆՑ: Գինն է 1 րուբլ: Ծախվում է բոլոր գրավաճառանոցներում:

1—5 (1)

կարծես սա էլ խենթերի ժողովին առենադպրուհին լինէր:

Մեր քայլերի ձայնը լսելով ամենքն էլ սկսան ուրուականների նման երերալ: Անկարելի է որ Վիէննայում Համլէտի Օֆէլիան ներկայացնող երեւելի դերասանուհիք այստեղ ուսումնասիրած չը լինեն իրանց ամենադժուար խելագարի դերը: Սրանց հայեացքների մէջ տղամարդոց գազանական կատաղութիւնը չը կար, տղամարդիկ աւելի սակում էին պատճառում, մինչդեռ սոքա մարդու գութը շարժում էին, սիրտն ու հոգին դղրդում էին:

Բարի առաջնորդս ամենքին զատ զատ որպիսութիւնը հարցրեց առանց մի պատասխանի արժանանալու: Նա որ այդպէս ընդունելութիւն գըտաւ, ես բնաւ չը համարձակեցայ ոչ մէկին մի խօսք ուղղելու, բայց շատ փափագում էի սրանց հետ խօսելու, մանաւանդ հրակայծակ աչքերով գեղարդյս և գեղեցիկ մի աղջկան հետ որ բնաւ հանգստութիւն չունէր, և վանդակի մէջ արգելեալ վագրի նման անընդհատ ման էր գալիս սրահում: Մի քանի պահապաններ մօտից չէին բաժանվում, որպէս զի եթէ յանկարծ կատղի, խելոյն բամբակ պատերով սենեակը տանեն: Առաջնորդս մի քիչ հեռուն մի ուրիշ խենթի հետ էր խօսում շարունակ գլուխը սիրելով, կռնակը շոյելով, ինչպէս կանեն առ հասարակ դժուարասանձ ձիերը հանդարտեցնելու համար: Առանց նրան մի բան ասելու ես մօտեցայ կրակի նման աչքերը վառող աղջկան մօտ, մինչև անգամ աչքս առի մի ապտակ ընդունելը, ժպտելով բարև տուի, յանկարծ դու ծվ ես ասաց. ես... Ես եմ պատասխանեցի չուզած: Ըսկիծ լսիր ասաց:—Զիս անմեղ տեղը այստեղ բանտարկել են, իմ տեղը ազատ չէ, ես պէտք է այժմ արձակուեմ, լինել, հասկանում ես—Այո, ինչպէս չէ հասկանում

եմ սիտի ասէի, հազիւ թէ խօսքին կէսը արտասանեցի, կորիր թշուառական, ասելով վրաս յարձակվեցաւ, խելոյն պահապանները դէմն առին, և նա, դա «կիմարին դուրս հանեցէք» բղաւում էր, երբ ես արդէն հեռացել և առաջնորդիս հետ բամբակապատ պատերով մի սենեակ մտած էի ուր կէկին տեսայ նախ կապուած և ապա պատերին հարուածներ տալով թալցած մի կին. խեղճ կնոջ գլխին վրա մի մազ չէր մնացել, ամենքն էլ փետտել էր և ասում էր թէ Աստուած իրան այսպէս է հրամայել: Իսկ այն աղջիկը որուն համար ասած էի թէ սրահին մէջ տեղը նստած գիր էր գրում, և առենադպրուհի անուանած էի, մի և նոյն դրութեան մէջ առանց մի բոպէ ընդհատելու շարունակ գրում էր. դա շատ հետաքրքրական բան էր հարցրի և խմացայ ինչ լինելը: Սիրահարական դըժբախտութեան զոհ գնացած մի թշուառ աղջիկ է ասացին, 11 օր է որ յիմարանոց է մտած, շարունակ գրում է սիրականին, տակաւին նամակը չէ վերջացրած, 30 թերթի չափ թուղթ մրոտած էր և տակաւին գրում էր: Կային նաև ըինկ թատրոնի հրգեհում իրանց մէկ հատիկ սիրելիները կորսնցնելով խելքերնին կորուսած մէկ երկու դժբախտ կանայք: Թողուցինք մարդու հոգին սառեցնող այս տխրալզած տեղերը և գնացինք «անյոյս» կոչուած հիւանդների մասը: (Տղամարդոց մասում այս տեսակների թիւը շատ աննշան լինելու համար առաջնորդս զանց էր առած:) Այստեղ հետաքրքրաշարժ մի բան չը լինելուց զատ, նկարագրութեան արժանի ոչինչ չը կայ ասեմ, զատ ճշմարտութիւն է, բայց և այնպէս մի քանի խօսքով վերջացնելը լաւագոյն համարեցի: Սոյն մասում դեղ, դարման, այստեղ րանք չը կան, 10 տարեկան երեխայից վեր ստներով մինչ 80 տարեկան պառաւներ կան այս-

տեղ, որոնք անյուսալի և անբժշկելի անդամալոյծներ, դոսացեալներ, կաթուածահարներ, լուսնոտներ, ի ծնէ ապուշներ, և յիմարներ են. մի քանիները մէջքերնին ծռած ցուպերով, նեցուկներով ման էին գալիս, իսկ մնացածները անկողնոյ մէջ: Այս մասը աւելի հիւանդանոցի էր նմանում քան թէ յիմարանոցի: Լուսնոտների անկողիններին չորս բոլորտիքը մարդու բարձրութեամբ վանդակներ ամրացրած էին լուսնոտը ալացած ժամանակ անկողնից դուրս չը նետվելու համար: Սրանց մէջ խենթ կոչուելու արժանի ոչ ոք չը կար, նոյն իսկ խենթերն անգամ թմրութեան հասած անմիտ կենդանիների նմանում էին, միով բանիւ ամենքն էլ անտէր աղքատներ և խղճալիներ ակամայ ըսպասում էին որ մահը գայ և վերջ տայ իրանց թշուառութեանը: Տեղեկացայ որ յիմարանոցում առհասարակ դարմանուած խենթերի մեծագոյն մասը ժառանգական խելագարութեան յաջորդութիւններ են, որոնց բժշկելը աւելի դժուար է քան թէ անակնկալ դէպքերի առթիւ դատողութիւնը կորուսած խենթերին: Այնու ամենայնիւ յիմարանոցը 5 տարվայ ընթացքում, առաջին տարին մէկին թւով % 13—14 և հետզհետէ յաջորդ տարիներում % 14—15 և անցեալ 82 թուականում % մինչև 17 բժշկված խենթ դուրս է հանել: Ուղիղ հաշուով առողջացածների թիւը տարեկան % 30-ից աւելի է, բայց այն տեսակները միայն դուրս են թողնում, որոնք արմատից բժշկվել են, այնպիսիք որոնք տակաւին խենթութեան մի նըշոյլ, մի հետք ունեն, պահում են մինչ կատարեալ լաւանալը:

Ժամը 5-ին մօտեցել էր, դուրս ելանք անյուսալի մասից, իջանք երկու յարկերը և մտանք ընդարձակ խոհանոցը:

Երեկոյեան ընթրիքները եռում էին ամենայն պղնձեայ ամանով կաթսայների մէջ: Մի կողմ

20-ի չափ տղամարդ խոհարարներ, ձիւնի նման սպիտակ շորեր հագած և գլուխնին կաթի նման ճերմակ գտակներ դրած, խենթերի համար եզան, հորթի, կովի, ոչխարի, խոզի, հաւի, վառեկի, հնդկահաւի, սագի, բադի, միով բանիւ Նոյեան տապանը մտած բոլոր սուրբ կենդանեաց խորովածները պատրաստում էին հանդերձ այլ և այլ ապուրներով, իսկ միւս կողմը վերից մինչև վար նոյնպէս սպիտակներ հագած 10-ի չափ սիրուն և կայտառ բօհէմիացի աղջիկներ, թեւերնին մինչ ուսերնին հանգրիճած, մեղր և մաքուր թեւերով կանաչեղէններ ջարդում և կարկանդակներ, պղակոնդներ և այլ զանազան խմորեղէն և քաղցրեղէններ պատրաստում էին:

Այնքան ման գալով յոգնած և բնականաբար քաղցած լինելով խոհանոցը խիստ ախորժելի թուեցաւ. փոքր ինչ նստայ Դօն Սեզար դը Բազանի նման անուշարոյր կերակուրների հոտը քաշելու, և մի քիչ էլ խելօքների երեսին մտիկ տալու համար, որովհետև խենթերը մինչ կոկորդս էին հասել:

Ազնիւ առաջնորդիս խորին շնորհակալիքս յայտնելուց յետոյ, որ մինչ յիմարանոցի դուռը ինձ հետ ընկերանալու պատիւն էլ ուզեցաւ անել, դուրս ելայ դռնից: Գլուխս դառնում էր հարբած մարդու գլխի նման: Յիմարանոցի տպաւորութիւնը թէ վատ էր և թէ լաւ էր միանգամայն: Շատ բան զգացի, բայց ափսոս, զգացածիս չափ գրելու կարողութիւն չունենալուս վրա էլ շատ ցաւեցայ:

Մինչ քաղաքը գալս դէմս պատահողներին ամենքին էլ խենթ էի կարծում: Սեղաւոր էի արդեօք այսպէս կարծելովս:

Մարդիկ միթէ ամենքն էլ խենթեր չեն...

Կըռօ

Նոր-Նախիջևանի և Բեսսարաբիոյ թեմական դպրանոցի տեսչական պաշտօնը թափուր մնալով Գ. Ա. Բաղամթրեանի մահուամբը, նոյն դպրանոցի հոգաբարձութիւնը խնդրէ ցանկացողներին՝ յայտնել հոգաբարձութեան իրանց յօժարութիւնը յանձն առնել այդ պաշտօնը:

Դպրանոցի տեսչի պարտականութիւններն են, իբրև նրա մերձաւոր կառավարող՝ հըսկել և պահպանող լինել ներքին բարեկարգութեան և յառաջադիմութեան նորին ըստ ամենայն մասանց (կանոնադր. դպր. յօդուած 29):

Դպրանոցի տեսուչն ընտրի յուսումնական և արժանաւոր եկեղեցականաց կամ աշխարհականաց աւարտելոց զընթացս ուսման ի Ճեմարանի մայր Աթոռոյ ս. Էջմիածնի կամ ի բարձրագոյն ուսումնարանս տէրութեան (յօդուած 30):

Տեսչութեան համար թոշակ սահմանուած է տարեկան 1800 րուբլի, բացի բնակարանէն և վառելեաց, նա և միոյ առարկայի ուսուցչութեան ռոճկէն, որ ունի ստանալ առանձին ըստ թուոյ դասուցն (յօդուած. 31):

Դպրանոցի այլ կանոնաց և գրութեան ծանօթանալ ցանկացողներին կը յուղարկուի նրա տպագիր կանոնադրութիւնը:

Նախագահ խորհրդոյ Հոգաբարձուաց Սուքիաս Եպիսկոպոս: 2—3

ВЪ РЕДАКЦІИ ГАЗЕТЫ „МШАКЪ"
ПРОДАЕТСЯ БРОШЮРА
НА РУССКОМЪ ЯЗЫКѢ
„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ."
Цѣна 25 копѣекъ.
Соч. Григорія Арцруни.

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
Ց. ՆԱԶԱՐԵԱՆՑԻ
„ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ"
Երրորդ տարուայ դասագիրքը
Երկրորդ տպագրութեամբ:
Գինը 40 կոպէկ է:
Գումարով առնողներին զիջումն կը լինի:
Ծախվում է կենտրոնական գրավաճառանոցում:

CAPSULES DE MATICO
De GRIMAULT & Ce, PHARMACIENS A PARIS
PERMIS EN RUSSIE
ՄԱԹԻՔՕԻ ԳԱՊՍՈԼՆԵՐ
փարիզու Գրիմօ և ընկ. դեղավաճառաց
Ռուսաստանում ընդունված.

Այս գապսօլները հոռաման (gonorrhée) դէմ գործածուած դեղօրէից ամենից ազդուն է, երացի որանից այս առաւելութիւնն ալ ունի որ հեղուկ քօպայհիւովլցուած գապսօլների նման ստամոքսն ալ չհոգնեցնէր:

Ծախվում է փարիզ, Վիվիէն փողոց № 8 և գլխաւոր դեղատուններըը. T

Թիֆլիսում դեղատան ապրանքների վաճառման ընկ. մէջ և Շահ-Պարոնեանցի մօտ: (9. 22. 26) 3—9

ՊԱՏԻՒ ՈՒՆԵՄ

Ցայտնել յարգելի հասարակութեանը, որ իմ ալիւրի խանութի մէջ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԷՈՒՄ, Դվօրցօվայա փողոցի վրա № 138 ՆԵՐՔԻՆ ՅԱՐԿԻ մէջ, Դավիդօվի մահուդէ խանութի հանդէպ մանր և մեծ քանակութեամբ ծախվում է ամենաբարձր տեսակի ԿՐՈՒՊՊԱ ԵՒ ԿՐՈՒՊՉԱՏԿԱ 1 և 2 տեսակի և ՎԱԼՑՕՎԻ ԱԼԻՒՐ ԶՈՒՐԵԼԻՆ և ընկ. գործարանից Րօստով Դօնի վրա ԱՄԵՆԱՉԱՓԱՒՈՐ ԳՆԵՐՈՎ: Օրինակ ալիւրը ֆունտերով ես ծախում եմ այն գնով, ինչ գնով ուրիշները ջուալներով են ծախում:

ԱՐՇԱԿ ՏՈՒԼԱԵՎ
3—4 (1)

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

(ԿՈՒԿԻՍ, ՍԻՄԷՕՆՕՎՍԿԻ ՓՈՂՈՑ, Տ. ՀԱԽՎԵՐԴԵԱՆԻ):

Հիւանդները ընդունվում են ամեն օր:

Առաւօտեան՝ 9—10½ ժ. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ—վիրաբուժութեան և վեներական հ. և ԲՈՒԴԿՕՎՍԿԻ—կանանց, երեխայոց և ներքին հ. 10½—12 ժ. ՇԱՀԱԶԻԶԵԱՆՑ—ներքին հ. 12—1 ժ. աչքացաւի ԼԱՐԻՕՆՕՎ—ամեն օր, բացի չորեքշաբթի և կիրակի և ՐԵՅԽ—չորեքշաբթի և կիրակի:

Երեկոյեան՝ 5—7 ժ. ՈՒՇԱԿՕՎ—երեխայոց և կոկորդի հ. երեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ: Ջղային և հոգեկան հ. և էլեկտրա-բուժութեան ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆՑ—ամեն օր և, երբ խորհրդակից նոյն հիւանդութեանց համար, Ա. ԲԱԲԱՅԵԱՆ—երեքշաբթի և շաբաթ: Ընդհանուր բժշկական խորհուրդ (կօնսուլտացիա)—երեքշաբթի և շաբաթ 7—8 ժամը երեկոյեան: Գիշերօթիկ հիւանդներ: Վարձ՝ խորհուրդ երթևեկներին—50 կոպ. կօնսուլտացիան— 3 րուբ. չքաւորները—անվարձ:

Հիւանդանոցի կառավարիչ ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ (բնակվում է նոյն հիւանդանոցում):

Շուտով կը բացվի ծննդաբերանոց և ջրաբուժական բաժանումն, որին կը ձեռնարկի բժիշկ Տելեաթիւս:

(շար. ուրը.)

GUARANA
De GRIMAULT et Ce
Pharmaciens à Paris
AUTORISÉ EN RUSSIE
ԳՈՒԱՐԱՆԱ
փարիզի Գրիմօ և ընկ. Դեղավաճառաց

Այս փոշին մի ծրարը բուսական է ամենասաստիկ գլխացաւը, ամենազօրեղ անգարը (migraine, мигрень) բժշկելու: Այս բուսական դեղը իւր բնական կազմութեան յատկութեամբը մեծապէս օգնում և բժշկում է փորացաւը, փորհարութիւնն ու թանչքը (dysenterie, поносъ).

Ընդունվում է փոքր ինչ շաքարախառն ջրի մէջ ածելով:

Ամեն մի տուփի մէջ 12 ծրար կայ, որոց վրայ Grimault et Ce ի ստորագրութիւնը դրվում է:

Ծախվում է Փարիզ Վիվիէն փողոց № 8 տէպօյում և գլխաւոր դեղավաճառաց մօտ. T

Թիֆլիսում դեղատան ապրանքների վաճառման ընկ. մէջ և Շահ-Պարոնեանցի մօտ: (9. 22) 3—6

ԾԱԽՎՈՒՄ Է
ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԳՐԱԽԱՆՈՒԹՈՒՄ
ԾԱՂԿՈՒՆՔ
(Թարգմանականք. Ա. Մ. Ե. Գ.)
Ազնիւ թղթի վրա գեղեցկատիպ:
ԳԻՆԸ 25 Կ.:

ԲԱՑՖԻ
ԿԱՅԾԵՐ
ՀԱՏՈՐ ԱՌԱՋԻՆ
ԳԻՆՆ Է 2 ՐՈՒԲԼ

Գիրքը բաղկացած է 546 երեսներից և աւելի մեծ գիրք ունի, քան թէ հեղինակի միւս հրատարակութիւնները:

Թիֆլիսում վաճառվում է՝

„Մշակի" խմբագրատանը.—„կենտրոնական գրավաճառանոցում"—„կովկասեան գրավաճառանոցում"—պ. Շահվերդեանի պավիլիօնում—պ. պ. Շահինեանցի և Տէր-Յովսէփեանցի ծխախոտի մագազիններում:

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել այս հասցէով. ТИФЛИСЪ. Редакція "Мшакъ". А. МЕЛИКЪ-АКОПІАНУ.

Իմ հանգուցեալ վաղամեռ եղբայր Առաքել Բաբայեան Բաղամթրեանցի մանրամասն կենսագրութիւնը գրած ունեմ հրատարակելու համար: Բայց կամենալով աւելի լիակատար և մշակուած դուրս բերել, խնդրում եմ բոլոր ծանօթներից և բարեկամներից՝ հաղորդել ինձ անյապաղ՝ տեղեկութիւններ հանգուցեալի կեանքի և նրա հասարակական գործունէութեան վերաբերեալ: Հասցէս—Шушу, Николаю Б. Багатурьянцъ.

Նիկօլայ Բ. Բաղամթրեանց
3—3

ԵՐԿԱԹԻ

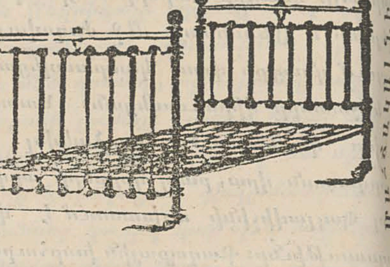

Մի հոգու համար 8 րուբլուց, երկու հոգու համար 14 ր., մահճակալներ ծովային խոտով լցված 6—9 ր. ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԻՋ: Նոյն տեղը մեծ քանակութեամբ ԱՄԱՆՆԵՐ, դանակներ պատառաքաղներով, երկաթէ ԳՐԻՉՆԵՐ, կողպէքներ, թիեր, տղամարդկերանց և կանանց ԹԱՄԲԵՐ, մատուցարաններ, ԿԼԵՕՆԿԱ, րէվօլվերներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ալբօմներ, կոնֆեկտներ, թէյ 1-ին հունձի և այլն 25% աւելի լաւ և էժան քան թէ ուրիշ տեղ:

45—100

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԼԵՐԷՈՒՄ
ԴՎՕՐՑՕՎԻ ՓՈՂՈՑԻ ՎՐԱ
ՎԱՐՁՈՎ ԵՆ ՏՐՎՈՒՄ ԽԱՆՈՒԹՆԵՐ ԵՒ ՊԱՀԵՍՏՆԵՐ

ВЪ ГАЛЛЕРЕѢ АРЦРУНИ
НА ДВОРЦОВОЙ УЛИЦѢ
ОТДАЮТСЯ ПОМѢЩЕНІЯ
Подъ МАГАЗИНЫ, СКЛАДЫ и КОНТОРЫ

ԳԱԼԷՐԵԱ ԱՐԾՐՈՒՆԻ, ԴՎՕՐՑՕՎԱՅԱ ՓՈՂՈՑ
ՊԱՀԵՍՏ ԵՒՐՕՊԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ № 144.
СКЛАДЪ ЕВРОПЕЙСКИХЪ ТОВАРОВЪ
№ 144, ГАЛЛЕРЕЯ АРЦРУНИ

Ծախվում են. մեծ քանակութեամբ և խիստ էժան, վիէննայի ԹՕՆԷԹ ֆաբրիկայի ՄԷԲԷԼԻ ամեն տեսակ, նոյնպէս ՈՍԿԵԶՕԾ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐ հայելիների համար և ՀԱՅԵԼԻՆԵՐ, լուսանկարների համար ԱԼԲՈՒՄԻ թուղթ, բէլգիայի ԱՊԱԿԻՆԵՐ պատուհանների համար, ամեն տեսակի, նոյնպէս ՄԱՐՄԱՐԻՕՆ քար, ԹՈՒՋԵԱՅ ԱՄԱՆՆԵՐ էմալով, ՆԻԹՐԱԹ ԴԱՐՁԱՆ, ՈՍԿԻ և ուրիշ շատ ապրանքներ:

ՎԻԷՆՆԱՅՈՒՄ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎՈՒՄ Է
L'ORIENTAL
ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԹԵՐԹԸ, ԱՄԻՍԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ

„Ժուրնալ դ'Օրիան" դադարեցրած թերթի տեղ է հրատարակվում այդ նոր լրագիրը: „L'Oriental" թերթի տարեկան գինը 8 րուբլ է, կէս տարվանը 4 րուբլ:

Գրվել կարելի է „ՄՇԱԿԻ" խմբագրութեան մէջ, կամ ուղղակի վիէննայում գիրով հետևեալ հասցէով. Vienne (Autriche) M. F. Salles I. Neuer Markt

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 8 Марта 1883 года. Типогр. Главн. Упр.Главнонач. гражд. час., Лор.-Мелик. ул. каз. д.